

Innovatietraject Jongeren & talent anders bekeken

in een oogopslag

december 2015

Hoe het allemaal begon...

De decentralisaties van de Wmo 2015, de Participatiewet en de Jeugdwet zijn een feit. Voor de verdere transformatie van het sociaal domein wordt een beroep gedaan op de inzet van alle Maastrichtenaren volgens het principe van zelfredzaamheid. Gemeenten zoeken naar nieuwe benaderingen om invulling te geven aan genoemde beleidsambities.

De gemeenten Maastricht en Eijsden-Margraten hebben zich gebogen over de vraag hoe die zelfredzaamheid en zelfsturing van ouders en jongeren versterkt kan worden. Conclusie is dat het vormgeven aan deze kanteling ook een 'kanteling' van mindsets behoeft. Het vraagt om nieuwe manieren van denken, ontwerpen en nieuwe typen oplossingen. Het vraagt ook een meer vraaggestuurde manier van denken dan een aanbodgestuurde manier van denken. Gebleken is dat het niet zo eenvoudig is om op basis van deze mind switch nieuw beleid en oplossingen te ontwerpen. Daarbij speelt ook dat de rolopvatting van de gemeente verandert als de kanteling gemaakt wordt.

Om deze kanteling in mindsets te katalyseren hebben we begin 2015 de handen ineen geslagen en een leertraject geïnitieerd om te verkennen op welke wijze wij als gemeenten invulling kunnen geven aan die kanteling en welke rollen daarbij aan de orde kunnen zijn. Doel is middels dit leertraject te proeven aan nieuwe benaderingen, denkkaders, concepten en werkwijzen, en in nieuwe teamverbanden te werken. Wij hebben daarbij het bureau Pantopicon (bureau voor toekomstverkenning en ontwerp) in de arm genomen om hen te begeleiden in deze verkenning en actief te proeven aan de benaderingen die dit bureau hanteert (waaronder toekomstverkenning, design-denken in combinatie met een participatieve benadering).

Start van innovatietraject

Beide gemeenten zijn samen met Pantopicon op verkenning gegaan. Een projectteam is geformeerd met medewerkers van beide gemeenten en Trajekt teneinde een partner aan boord te hebben die zeer dicht bij jongeren staat. Een onmisbare partner wat betreft (ervarings)kennis en netwerk.

Tijdens deze verkenning is duidelijk geworden dat er meer nood is aan:

- een co-creatieve benadering om bovengenoemde ambities te operationaliseren, waarbij met nieuwe brillen en methoden en technieken vraagstukken benaderd worden.
- een user-centred benadering, die van nature participatief van karakter is. Dus de doelgroep van het beleid (jongeren, ouders bijvoorbeeld) actief betrekken.
- onderbouwde conceptuele kaders gericht op jongeren en hun ontwikkeling (in het bijzonder kaders gebaseerd op de meest recente inzichten uit de neuropsychologie).
- van-buiten-naar-binnen-redeneren (dus inspiratie van elders, in binnen- en buitenland, inbrengen om te leren en te inspireren).
- een actief en kritisch leerproces.
- het delen van deze ervaringen naar anderen toe zodat er een vlekwerking gaat optreden.

Deze 'uitgangspunten' liggen aan de basis van een zogeheten innovatietraject dat tot doel heeft op een andere manier te leren kijken naar zorg voor jeugd en een aantal nieuwe interventies/ideeën te ontwikkelen om uiteindelijk de kanteling naar preventie en zelfsturing te stimuleren. Insteek van dit traject is dan ook actief te leren op vlak van het gebruik van nieuwe concepten, werkwijzen en methoden om tot deze nieuwe interventies en ideeën te komen. Door actief te leren overstijgt het

innovatietraject het idee van enkel een paar projecten te ontwikkelen en uit te voeren. Door actief te leren wordt gewerkt aan de genoemde 'mind switch' die nodig is om ook na dit innovatietraject op eigen kracht anders te denken en te doen (en dus niet afhankelijk te worden van een extern bureau).

Inhoudelijke focus

Uiteindelijk is besloten rond een afgebakende 'uitdaging' te werken in dit innovatietraject teneinde de tastbaarheid van het leertraject te vergroten en daadwerkelijk te kunnen landen met concrete ideeën die op kleine schaal uitvoerbaar zijn en waarvan geleerd kan worden.

Gekozen is voor de uitdaging: *het beste uit jongeren halen*. Veelal wordt in zorgbeleid eerst gefocust op het voorkomen of oplossen van problemen en wordt veelal aanbodgericht geredeneerd. Door juist vanuit een 'positieve' uitdaging te werken is het startpunt van het ontwerpen van nieuwe ideeën een minder voor de hand liggende, die extra inspireert. Deze uitdaging gaat over de 'nuldelijnszorg' aan het begin van het zorgspectrum, die vraagt om een vraaggestuurde benadering. Het raakt dus de gewenste kanteling en het betreft een thema met innovatiepotentieel.

Al doende leren, al lerende doen

Er is gekozen voor een leerbenadering wat inhoudt dat leerdoelen expliciet gemaakt worden en dat deze leerdoelen continu gemonitord worden en vervolgens uitgedragen worden. Oftewel, het gaat hier om een 'al doende leren, al lerende doen'-traject. Aan het begin en gedurende het innovatietraject is nagedacht over de vraag wat mensen willen leren van het innovatietraject zelf en welke vragen en veronderstellingen zij hebben over de werking van een idee (een zogenoemde theorie van verandering).

Het gaat onder meer om leerdoelen als:

op trajectniveau:

- hoe werkt de procesbenadering die gehanteerd wordt (user-centred, participatief, met nieuwe methoden en technieken)?
- welke methoden en tools zijn inzetbaar (en wat leveren die op)?
- welke kennis en ervaring worden opgedaan in zo'n innovatietraject en hoe worden deze gecombineerd?
- hoe werkt zo'n leerbenadering in de praktijk?
- ...

op niveau van ideevorming:

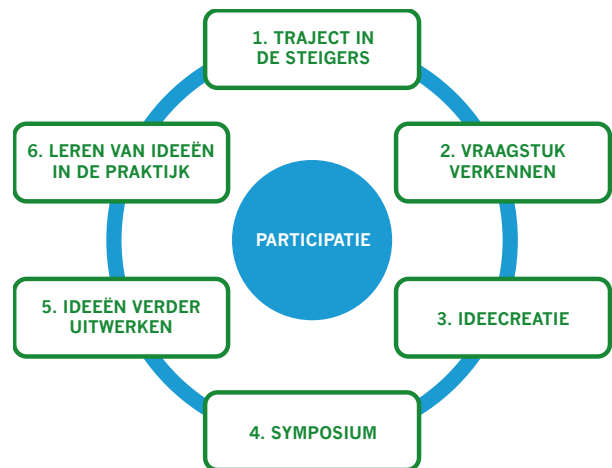
- hoe komt een idee tot stand op basis van bovenstaande procesbenadering?
- hoe wordt een ideeteam gecreëerd rondom een denkrichting?
- hoe verloopt de idee-ontwikkeling vervolgens, welke hefbomen en drempels worden daarbij ervaren?
- hoe geef je vorm aan prototyping / uitvoering van een idee?
- hoe schaal je ideeën op en wat is opschaling in deze context van zorgbeleid voor jongeren?
- ...

Deze leerervaringen zullen onder meer in 2016 (voor de zomer) middels een symposium actief gedeeld worden met collega's en professionals in Maastricht en Eijsden-Margraten.

Verloop innovatietraject

Vanaf januari 2015 is het projectteam op verkenning gegaan en zijn de volgende stappen gezet.

Vanaf het begin van dit traject is de doelgroep, te weten de jongeren zelf, actief betrokken. Dit is een continu vraaggestuurd proces vanaf de inhoudelijke verkenning tot en met de ideeëncreatie en -implementatie. In de eerste verkenning zijn jongeren op diverse plekken (scouts, in publieke plekken, schoolomgeving) opgezocht in beide gemeenten en hebben zij meegedacht over eigen noden en wensen wat betreft het beste in zichzelf naar boven te halen. De vraag aanvankelijk was wat jongeren nodig denken te hebben om hun eigen talenten/sterkten tot volle wasdom te laten komen. Later in het traject zijn (en worden nog steeds) jongeren ingezet om ideeën mee te creëren en mee te ontwikkelen (zij zijn onder meer in workshops aanwezig geweest). Later in het traject worden jongeren - afhankelijk van type idee - ook actief betrokken bij de implementatie van ideeën. De ideeën die tot nu toe de revue zijn gepasseerd zijn niet allemaal op de jongeren zelf gericht, maar ook op ouders en jongerenwerkers. In deze gevallen worden juist deze doelgroepen om tafel gezet voor de idee-uitwerking.

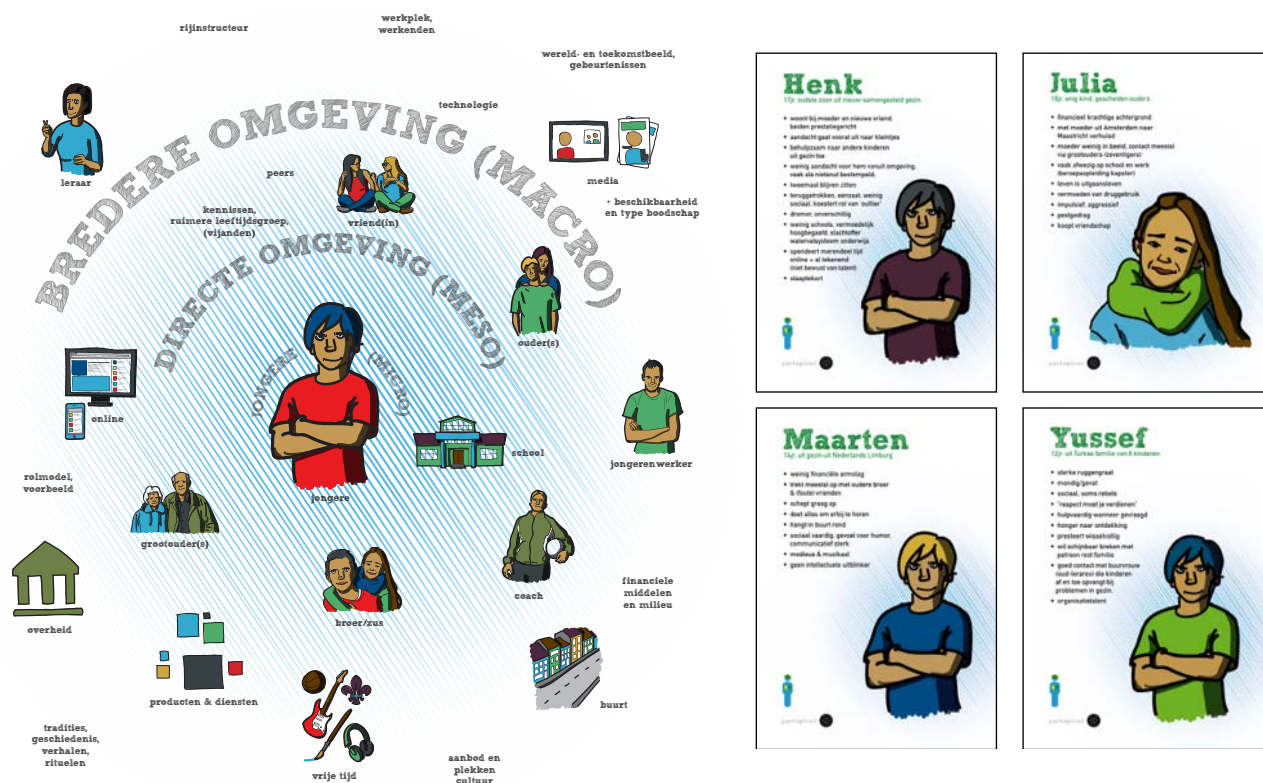

Stap voor stap zag het traject er tot nu toe als volgt uit:

Verkenning jongeren en hun omgeving

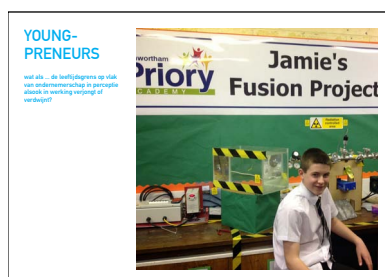
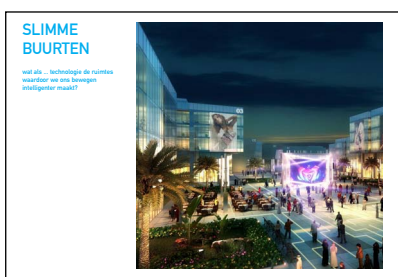
In de verkenning is eerst inzicht verkregen in de beschikbare theorievorming van jongeren en hun ontwikkeling. Het projectteam heeft zich middels een workshop (deel 1 op 15 juni 2015) laten inspireren door ervaringsdeskundigen, mensen met een frisse kijk op jongeren en hun ontwikkeling, professionals en experts (inclusief jongeren).

In deze verkenning is onder meer een systeemkaart van jongeren in hun micro-, meso-, en macro-omgeving ontwikkeld, ter inspiratie van de navolgende fase van ideeëcreatie. Ook zijn persona's verkend (profielen van typen jongeren) en is geredeneerd vanuit de noden van verschillende profielen wat betreft ondersteuning/zelfredzaamheid op vlak van het beste in jezelf naar boven halen.

De 'systeemkaart' is gebruikt om tot een beter begrip te komen van mogelijke hefboomen voor verandering in de omgeving van de jongeren. Het is tevens gebruikt als 'checkmiddel' gedurende het traject om te zien bij welke omgevingsfactoren ideeën aanhaken etc.

Ook is het projectteam op toekomstverkenning gegaan; welke veranderingen kunnen de komende jaren op de jongeren en hun omgeving afkomen en wat betekenen deze voor hun eigen (talent)ontwikkeling? Deze verkenning is gelet op de snelheid van het traject niet uitputtend uitgevoerd. Er is vooral gezocht naar een aantal teasende tendenzen.

Verder zijn voorbeelden elders gezocht van initiatieven en projecten op vlak van het beste uit jongeren halen, die opvallend en nieuw zijn in deze jongerencontext en die ter inspiratie voor dit traject ingezet konden worden.

Een belangrijk inspiratievol kader dat in de verkenning op tafel is gekomen is de theorievorming van prof. Jelle Jolles (Vrije Universiteit Amsterdam) die op basis van de laatste inzichten uit de neuropsychologie een handreiking heeft gedaan hoe de omgeving van jongeren idealiter het beste uit jongeren kan halen. Belangrijke pijlers daarbij zijn ondersteuning, inspiratie en sturing, juist omdat de hersenontwikkeling nog in volle gang is tot gemiddeld 25 jaar. Deze theorievorming wordt in de ideeëncreatie verder meegenomen, in sommige ideeën heel expliciet andere ideeën minder expliciet.

Ideeëncreatie

Vervolgens is de ideeëncreatie ingezet. Gelet op de doelstelling van het innovatietraject is ingezet op ideeën:

- die nieuw zijn (dus geen kopie van een bestaand idee)
- waarvan veel geleerd kan worden (wat betreft zelfsturing en zelfredzaamheid stimuleren, maar ook co-creatie met de doelgroep)
- die nieuwe samenwerkingen behoeven om het idee te realiseren
- die versterkt worden door eindgebruikers vanaf het begin van de ideeëncreatie te betrekken (overwegend jongeren wat betreft de uitgewerkte ideeën, maar ook bijvoorbeeld jongerenwerkers en ouders)

En over de ideeën heen, zijn de volgende aandachtspunten aan de orde:

- verschillende hefboomen uit de omgeving van jongeren worden gehanteerd (zie systeemkaart)
- verschillende typen jongeren worden geadresseerd met de mix van uit te werken ideeën

De pijlers van de theorievorming van prof. Jolles worden momenteel langs de ideeën gelegd om te zien hoe de ideeën zich verhouden tot deze pijlers en waar potentieel zit om de ideeën verder te inspireren en versterken op basis van deze pijlers.

Tijdens de eerste ideecreatie-workshop (deel 2 op 15 juni 2015) zijn eerste denkrichtingen gedeeld met elkaar. Deze zijn ook aan jongeren voorgelegd om al eens te zien hoe ze gepercipieerd worden (ter plekke en door jongeren te benaderen).

Het projectteam heeft vervolgens op basis van deze denkrichtingen mensen gemobiliseerd om naar de eerste ideeworkshop van het innovatietraject te komen. Deze vond plaats op 17 november. Voor deze workshop zijn ook jongeren uitgenodigd. In deze workshop zijn 5 nieuwe frisse ideeën verder uitgewerkt. Middels verschillende methoden en technieken zijn ideeën verder ontwikkeld.

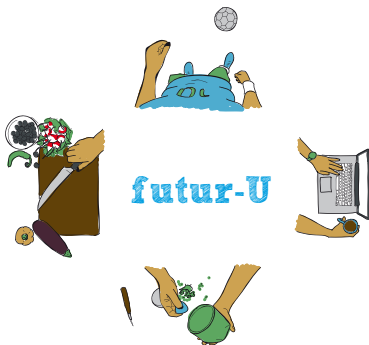
1. INTERGENERATIONELE FILM VOOR EEN DOOR JONGEREN

De jongerenfilmploeg van Trajekt heeft al enige naamsbekendheid vanwege de film *Onder Druk*. Het idee is ontstaan om met jongeren een intergenerationeel filmproject op te zetten. Deze groep jongeren participeert nu in het innovatietraject om dit idee uit te werken. Zij participeren ook om te laten leren hoe zo'n project werkt, welke stappen gezet worden, hoe jongeren worden geïnspireerd, gemotiveerd en ondersteund, welke hefbomen en drempels daarbij worden ondervonden etc.

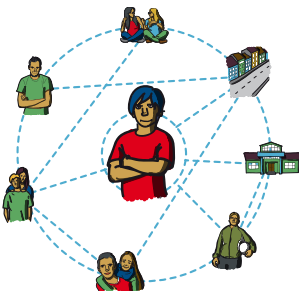
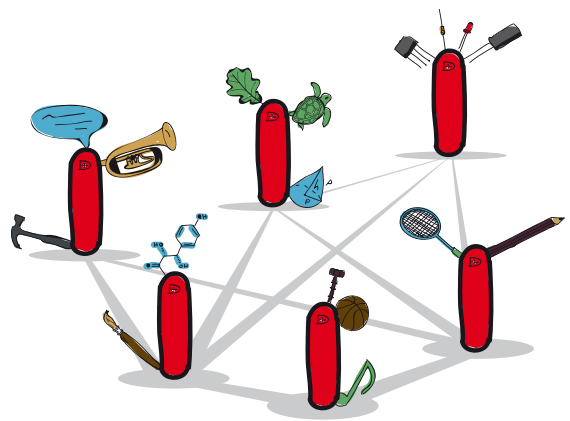
2. FUTUR-U

Futur-U is gecreëerd tijdens de eerste ideeworkshop in juni. Toekomstverkenner willen samen met jongeren nadenken over de toekomst van jongeren en vervolgens vanuit deze toekomstbeelden nadenken welke (studie)keuzes jongeren nu best maken. Het doel is op basis van de interactie met jongeren (en een verdere verdieping, desk research) een tool te ontwikkelen voor en door jongeren op basis van de opgedane inzichten. Deze tool (met handreiking) kan vervolgens dienen om de dialoog tussen jongeren en ouders, leerkrachten en jongerenwerkers te ondersteunen en te inspireren als het gaat over de toekomst van jongeren, het beste uit henzelf halen en het faciliteren van keuzes op korte termijn.

3. NETWERK

De ontwikkeling van netWERK speelt in op de behoefte aan een matchmaking tussen jongeren met hun passies/talenten en lokale behoeften in de regio. Deze matchmaking gaat verder dan de traditionele databanken van de uitzendbureaus. Jongeren bieden meer dan een CV en het aanbod reikt verder dan enkel een banenaanbod (jongeren kunnen voor heel wat meer activiteiten benaderd worden, waarvoor hun inzet en skills gewenst zijn). De idee-uitwerking betreft een leertraject: welke behoeften leven aan aanbod- en vraagzijde, hoe werkt zo'n matchmaking, etc. Het betreft in eerste instantie een digitaal platform. Onderzocht wordt in hoeverre een koppeling met een fysieke component een haalbare kaart gaat zijn (bijvoorbeeld koppeling met een fysieke maak-plaats voor iedereen, een creatieve plek in de buurt waar jongeren aan de slag kunnen, van elkaar en van andere wijkgenoten kunnen leren).

4. TALENTENBATTLE

Het organiseren van een talentenbattle nodigt jongeren uit om met een partner uit hun omgeving (zie systeemkaart wie dat zou kunnen zijn) samen te werken en het met hun talent of creatie samen op te nemen tegen andere deelnemers. Dit kan bijvoorbeeld in een schoolcontext. Door juist met een ander te moeten indienen wordt er van elkaar geleerd. Momenteel wordt afgetast of er bij de scholengemeenschap Porta Mosana interesse is in dit idee.

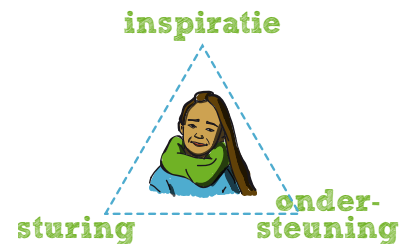
5. DE FIXERSBENDE

In plaats van dat jongeren als groep negatief gedrag vertonen, wordt positieve bendevorming gestimuleerd (bijvoorbeeld voor buurtherstellingswerken en dergelijke, eventueel gecombineerd met een competitief element). Samen met mensen van Trajekt wordt verkend welke mogelijkheden er zijn om dit innovatieve project uit te rollen. Dit is zeker een leerproject, gelet op de achterliggende psychologische drijfveer. Hoe werkt dit in de praktijk, welke succesactoren zijn hierbij aan de orde, voor wat voor een typen jongeren is dit idee op maat, wat voor een begeleiding is hierbij wenselijk, etc?

6. UITWERKING HANDREIKING VOOR JONGERENWERKERS

Getracht wordt samen met jongerenwerkers de theorievorming van prof. Jolles uit te werken in een handreiking voor jongerenwerkers. Samen met jongerenwerkers en experts op vlak van de neuropsychologie wordt hieraan gewerkt. De uitdaging is vanuit een wetenschappelijk concept de slag te maken naar een operationele praktische handreiking, dit alles in samenwerking met de eindgebruikers. Getracht zal worden deze theorievorming tijdens het innovatietraject zo veel mogelijk te projecteren op de andere ideeën in ontwikkeling. De motivatie hierachter is tweeledig: de ideeën in ontwikkeling kunnen verder versterkt worden, en vice versa, de leerervaringen op het niveau van de ideeën kunnen de theorievorming (empirisch) versterken.

In het begin van het innovatietraject is ook geopperd om een idee op vlak van game-ontwikkeling op te zetten, zodat jongeren in plaats van te gamen leren hoe een game-ontwikkeling in zijn werk gaat, welke kennis en competenties daarbij aan de orde zijn, en wellicht gemotiveerd worden een opleiding in de sfeer van ICT te kiezen. Het idee draagt zo bij aan een positieve beeldvorming over jongeren die talent hebben voor gamen of game-ontwikkeling. Dit lijkt een beloftevol idee dat in het kader van het huidige innovatietraject niet verder is uitgewerkt vanwege tijdgebrek en de complexiteit van deze materie (vergt waarschijnlijk veel tijd alvorens tot een kleinschalig project te komen).

Netwerking tot nu toe

Het innovatietraject heeft inmiddels een aantal waardevolle kruisbestuivingen opgeleverd door mensen en organisaties met elkaar in contact te brengen, die tezamen leren en creëren in het kader van dit innovatietraject. Deze manier van werken is een experiment op zich voor de gemeentelijke organisaties. Een nieuwe vorm van governance wordt in de praktijk getest, wat een leerervaring op zich is, met name wat betreft de nieuwe rollen van de gemeentelijke organisatie. Ook gaat het over de vraag hoe de netwerking en de uitkomsten van het traject uiteindelijk verweven kunnen worden met reguliere beleidsprocessen.

Vooruitblik

Een innovatietraject is nooit af. Het is een cyclisch proces van verkennen, creëren, implementeren, opschalen en continu leren. Het is een manier van denken en doen, die op termijn verankerd kan gaan worden binnen betrokken organisaties.

Visibiliteit en actief delen van de leerervaringen zijn sleutelbegrippen in dit soort trajecten. Vandaar dat er op momenten 'hoogmissen' moeten plaatsvinden. Voorstel is voor de zomer 2016 (waarschijnlijk in april) een symposium te organiseren voor alle geïnteresseerden in de regio (waaronder professionals, jongeren etc.). Het voorstel is te focussen op doelgroepen in het Heuvelland.

Gedacht wordt aan een event waar mensen (ook de doelgroep zelf, de jongeren dus) vertellen over het traject, leerervaringen delen, inspireren met ideeën etc. Het voornemen is niet alleen te

zenden maar bezoekers aan den lijve te laten ondervinden, te beleven wat het traject (en de achterliggende manier van denken en doen) behelst door workshops tijdens dit event te organiseren. De ambitie is ook mensen iets tastbaars mee naar huis te geven zodat het gedachtegoed actief met anderen gedeeld kan worden en continu onder de aandacht gebracht kan worden (bijvoorbeeld een set kaarten met inzichten, voorbeelden, ideeën, leerervaringen etc om in een groepsverband verder actief en interactief te doorgronden). Tevens is het symposium bedoeld om nieuwe organisaties en geïnteresseerden uit te nodigen om actief mee te werken in het innovatietraject.

Contactpersoon

karin.martens@maastricht.nl

043 - 350 31 31

Kijk ook eens op onze Facebookpagina: Jongeren & talent

Gemeente Maastricht

gemeente
eijsden-margraten

traject

pantopicon

